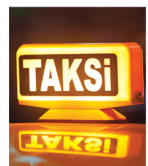
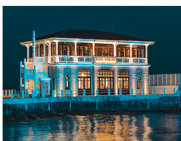

—
Araştırma
İnceleme
—

ŞEHRİN VE BAŞKAN'IN 5 YILI MELDA ONUR

Melda Onur, 1964, Eskişehir doğumlu. Marmara Üniversitesi İİBF'den 1985 yılında mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yüksek lisansını tamamladı. 1989 yılında *Günaydın* gazetesinde çalışmaya başladı. Aynı yıl Fransa Başbakanlığı bursunu kazanarak 1 yıllığına Paris'e Uluslararası Ekonomik İlişkiler okumaya gitti. Melda Onur sırasıyla Show TV (Paris ve İstanbul), Kanal D ve İnterstar (Star TV) yayın kuruluşlarında ve dış yapımlarında çalıştı. 1998-2001 yıllarında Camev Yayıncılık ve Prodüksiyon Şirketi Ortağı olarak kurumsal tarih çalışmaları yaptı. 2001-2007 yılları arasında UND İcra Kurulu Üyesi olan Onur, daha sonra serbest iletişim danışmanlığı yaptı ve projelerde yer aldı. 2010 yılında CHP İstanbul İl Yönetimi'nde başlayan aktif siyasi hayatında sırayla CHP Parti Meclisi, MYK Üyesi yaptı. 24. Dönem İstanbul Milletvekili olan Onur, siyasetin ardından iki dönem Sosyal Haklar Derneği Genel Başkanlığı yaptı. Onur demokratik toplum platformlarında faaliyetlerini sürdürmektedir.

Şehrin ve Başkan'ın Beş Yılı

Yazan: Melda Onur

Editor: Aslı Güneş

Yayın hakları: © 2024 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Ocak 2024 / ISBN 978-625-6570-85-6

Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Taylan Polat

Sayfa uygulama: Yeşim Ercan Aydın

Fotoğraflar: İBB Arşivi

Baskı: Ana Basın Yayın Gıda İnşaat San. ve Tic. A.Ş.

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. 2622 Sk.

Güven İş Merkezi, No: 6/13 Bağcılar - İSTANBUL

Tel. (212) 446 05 99

Sertifika No: 52729

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Şehrin ve Başkan'ın Beş Yılı

Melda Onur

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Bizim yolumuzu çizen; içinde yaşadığımız yurt, bağrından çıktığımız Türk milleti ve bir de milletler tarihinin bin bir facia ve ıstrap kaydeden yapraklarından çıkardığımız neticelerdir.

Tarih bir milletin nelere müstait olduğunu ve neler başarmaya muktedir bulunduğunu gösteren en doğru bir kılavuzdur.

Mustafa Kemal Atatürk

İçindekiler

Önsöz	13
Giriş: Şehrin Mutluluğu	19
Şehir Başkanını Seçiyor	23
Şehrin Sakinleri	51
Kent Hakkı	51
Şehre Katılım	57
Şehrin Şeffaflığı	63
Şehirde Eşitlik	67
Mutluluk ve Şehir	71
Kadının Kent Hakkı	73
Çocuğun Kent Hakkı	83
Şehrin Engelleri	100
Şehrin Gökkuşuğu	106
Şehre Sığınanlar	109
Şehrin Yoksulluğu	111
Şehrin Hayvanları	116
Şehrin Sağlığı	128
Şehrin İklimi	128
Şehrin Havası	131
Şehrin Atıkları	133
Şehrin Yağmurları	138
Şehrin Dereleri	140
Şehrin Denizleri	148
Şehrin Atık Suları	150

Su Hakkı	153
Şehrin Yeşili.....	163
Şehir Ormanları	168
Şehrin Fidanlığı.....	176
Şehrin Faunası.....	177
Şehrin Toprakları.....	181
Şehirde Tarım ve Hayvancılık	183
Şehrin Sütü	188
Şehrin Ekmeği.....	191
Şehrin Çevresi	194
İklim Krizi.....	196
Şehirde Yaşam	204
Konut Hakkı.....	204
Şehrin Dönüşümü	207
Sosyal Konutlar.....	227
Şehirde Deprem	231
Şehrin Konutları	236
Ulaşım Hakkı	241
Şehrin Faytonları	245
Şehrin Denizyolları	246
Şehrin Otobüsleri.....	252
Şehrin Rayları.....	255
Şehrin Taksileri	261
Şehirde Bisiklet	266
Şehrin Yayaaları.....	268
Eğitim Hakkı	272
Şehrin Gençleri.....	273
Şehirde İstihdam.....	280
Şehirde Teknoloji.....	281
Sağlık Hakkı	285
Şehirde Dayanışma	290
Şehirde İnanç.....	291

Şehrin Derinliđi	294
Şehrin Mirası	294
Kültür-Sanat Hakkı	298
360 Derece İstanbul	301
Şehrin Kütüphaneleri.....	314
Şehrin Tiyatroları.....	329
Sultanların Dönüşü	339
Şehirde Kültür-Sanat.....	340
Şehirde Spor	343
Son Sözler	349
Dizin.....	357

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Önsöz

Bu kitabı yazmaya karar vermemin ardından gelişen olaylar, kitabın içeriğini de akışını da amacını da farklılaştırdı. Ancak “Giriş” bölümünde anlattığım ve bana bir kitap yazma fikri veren çıkış noktası değişmedi. İlk başta vaatler ve gerçekleştirenler odaklı bir kitap düşünmüş ve İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu ile röportajdan ibaret olarak tasarlamıştım. Ama ülke koşullarının süreci uzatması, bu süre zarfında yaptığım görüşmeler, kitaba katılan kişi sayısını öngördüğümün ötesine çıkararak başlıkları zenginleştirmiş oldu.

İlk çalışmalara başlamam 2022 yılının Ekim ya da Kasım aylarına tekabül ediyor. O günlerde Ekrem İmamoğlu’nun kendisine şehrin son dört yılını sormayı hedefledim. Öyle ya, 25 yıllık bir yönetme şekli ve bakış açısının ardından önemli bir değişim yaşanmıştı. Neler vaat etmişti, çok şey mi vaat etmişti, dört yıl sonu itibarıyla hedeflerine ulaşmış mıydı? Yapamadıklarını neden yapamamıştı ya da önüne çıkan engeller nelerdi? Oy verenini memnun etmiş miydi?

Kitap İBB Başkanı’nın dört yılını anlatacaktı.

Ön çalışmamı yapıp randevu almaya hazırlanırken, Yüksek Seçim Kurulu üyelerine hakaret ettiği iddiasıyla hakkında açılan davada karar açıklandı ve İmamoğlu’na 2 yıl 7 ay 15 gün hapis cezası verildi.

Bundan sonraki süreç nasıl ilerleyecekti bilemiyordum. Doğrusu İmamoğlu üzerinde yaratılan mağduriyeti bir kazanım gibi görenler de vardı; siyaset hayatının kısa süre de olsa kesintiye uğrayacağından ve bundan zarar göreceğinden emin olanlar da vardı. Muhtemel cumhurbaşkanlığı adaylığı bile gündemin ortasına oturmuştu.

Bu süre zarfında kitap üzerine düşünürken, TBMM’de olduğum dönem çalışma arkadaşlarımla birlikte tasarladığımız, an-

çak gerçekteştişemediğimiz bir İstanbul kitabı daha belirginleşmeye başladı. Yalnızca Ekrem İmamoğlu değil, temel başlıklarda İBB'nin çeşitli birimlerdeki yöneticilerin ve bu birimlere karşılık gelen sivil toplumun ve akademinin görüşlerini almayı, özellikle de İstanbul Kent Savunması'nun kent mücadelesini kitabın geneline taşımayı istedim. Ve tabii 2016 yılından beri çalıştığım sosyal haklar ve sosyal hukuk alanından bilgilerle de kitaba değer katmayı hedefledim.

Evet bu bir şehir kitabı olmalıydı. Şehrin son 4,5 yılını anlatan bir kitap.

Bu amaçla Ekrem İmamoğlu ile görüşmek, kitabın içeriğini anlatıp İBB'nin bazı yöneticileriyle de röportaj yapmak istediğimi kendisine söylemek için randevu isteyip beklemeye başladım.

Hava tahminlerinin İstanbul'da şiddetli fırtına olacağı yönündeki uyarılarının olduğu bir günün sabahına, erken bir saate İBB'ye bağlı AKOM'da, yani Afet Koordinasyon Merkezi'nde randevu verilmişti.

Ancak o sabah 6 Şubat sabahıydı. Ondan sonrası ise felaket günleriydi Türkiye için...

İBB'nin bütün birimleri deprem bölgesinde en az iki ay çok yoğun bir çalışma yaptılar. Ben ise bu süreçte elverdiğince kendi çalışmamı sürdürdüm. İstanbul Kent Savunması'nun hassasiyet gösterdiği konuların bu kitapta yer bulabilmesi için ilk olarak mimar ve akademisyen T. Gül Köksal'la görüştüm. Ardından da kitabın başlıklarını çıkararak yavaş yavaş görüşmelerimi sürdürmeye çalıştım.

Ülke deprem gündeminden genel seçim gündemine doğru evrilirken İBB de artık normal rutinine dönüyordu. İlk sorularımı sormak üzere Başkan Ekrem İmamoğlu'yla röportaj için uygun zaman kollarken, bu kez Millet İttifakı cephesinde Altılı Masa krizi çıktı. Herkesin hatırlayacağı üzere kriz İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu ile Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mansur Yavaş'ı mitinglere taşıdı.

Yani seçimler tamamlanıncaya kadar görüşmek imkânsızdı. Millet İttifakı'nda seçim yenilgisinin ardından yaşanan değişim

tartışmaları da süreci uzattı ve Ekrem İmamoğlu'yla ilk röportajımı 17 Ağustos'ta yapabildim. Sonuncusunu ise 14 Ekim'de... Arada bir kez çok kısa görüşme imkânım oldu.

Kitabın yapılışının bu kısa hikâyesini şu nedenle anlattım:

Gerek İBB tarafındaki yetkililerden gerekse meslek örgütleri ve akademiden görüştüğüm isimler, çalışmanın en başında belirlenmedi. Uzun yıllardır İstanbul Kent Savunması'nın faaliyetlerini takip eden biri olarak, en başta yakından tanıdıklarım ve onların yönlendirdikleri isimlerle görüştim. İBB yöneticilerinden ise, doğrudan konu başlıklarıyla ilgili ulaşabildiğim, bana zaman ayırabilen isimlere gittim. Bu süre zarfında İBB hiyerarşisini aşmış ve aynı konularla ilgili ast-üst ilişkilerine dışarıdan biri olarak dikkat etmemiş olabilirim. Bu konunun bir sorun yaratmamış olduğunu umarım. Ve samimiyetle şunu da ilave etmek isterim ki, bu süre zarfında İBB içinde tanıdığım tüm yetkili ve çalışanların, işlerine adanmışlıkları, uzmanlıkları ve liyakatlerine hayran oldum. Görüşemediklerimin de öyle olduğuna eminim.

Aslında çok daha fazla İBB yöneticisi ya da dışarıdan uzmanla görüşme yapmayı isterdim. Ama hem sayfa hem süre kısıtı buna imkân vermiyor. Hâlâ görüşme listemde isimler var. Bir kısmını da aradım ama müsait olamadılar. Görüştüğüm pek çok kişiyi uzun yıllardır tanıdığımı belirtmiştim. Sevdiğim ve güvendiğim insanlar kitabımda olsun isterken, seçici de davranmış olabilirim. Ama bütün sevip saygı duyduklarımı bu kitaba sığdıramazdım.

Kitabın içeriğine gelirse; 2019 yılını hatırlatan bir girişin ardından şehre ait başlıkları birbirinden koparmamaya, aralarında bağlantı kurmaya çalıştım. Çünkü hiçbir konu ya da sorun diğerrinden kopuk değil. Konusuna bağlı olarak hak kavramı, tarihçe, bilgi notları, kendi yaşamıma dair kesitler, vaatler, gerçekleştirmeler ve karşıt görüşlere yer verdim. Her ne kadar yerel yönetimler siyasetin ayrılmaz bir parçası ise de ben doğrudan siyasi meseleleri bu kitaba koymak istemedim. Görüş aldığım siyasetçiler oldu, ama kendi mesleki alanlarında konuştular. Herhangi bir partinin belediye meclis üyesiyle görüşmedim. İlk başta gazetecilerle de görüşmek vardı aklımda, ama ilgi alanlarının İstanbul

dışı konulara kayması mümkündü. Alıntılarımı çeşitli kaynaklardan yapmış olsam da yüz yüze görüşmelerimi İstanbul'da yaşayanlarla sınırladım.

Bu kitabın bilerek eksik bırakılmış bir kesimi de sokaktaki vatandaşdır. O zaten sözünü önümüzdeki yerel seçimlerde söyleyecektir. Ama imkân olursa İstanbul ilçelerini gezerek vatandaşın yerel yönetim algısını da kitap yapmak isterim belki bir gün. Çünkü bu gerçekten okumaya değer olurdu.

Konu Ekrem İmamoğlu olunca çok fazla başlık açabilirsiniz. Hem iktidarı destekleyen medyada hem de muhalif medyada konu edilen seyahatleri, yaşam tarzı, tatilleri, üslubu vb. konuları ele almadım. Çünkü kitabın konusu Ekrem İmamoğlu değil, İstanbul'du. İstanbul'da yaşamayı tercih eden, yaşamaya ya da yaşama tutunmaya çalışan herhangi bir vatandaşı etkileyecek konulardı benim ilgi alanım. İmamoğlu'yla görüşmelerim, CHP'de değişim tartışmalarının yoğun geçtiği zamanlara tekabül etti. "Hiç mi konuşmadın bu konuları?" dersiniz, elbette konuştum. Ama bunların sohbetlerde kalması gerektiğini düşünüyorum. İstanbul'un yönetimi odağı dışına çıkmak istemedim.

25 yıl boyunca aynı görüşün yönettiği İstanbul'daki değişime görüşmelerle bir projektör tutmaya çalıştım. Bunu yaparken duygularımı, anılarımı ve çok sevdiğim, sürekli olarak biriktirdiğim özlü sözlerden bazılarını da kitaba koydum.

Kitabın bence en faydalı yönlerinden biri, okuyucu açısından bir büyükşehir belediyesinin çalışma alanlarının çeşitliliğini, yaptığı işleri, sorumluluklarını analizlerle, karşıt görüşlerle, ilave bilgilerle bir araya getirmesi oldu. Çünkü insanlar vergi ödeme, idari işlerini halletme gibi konuların dışında belediye hizmetlerinin kendi sokağından, günlük yol güzergâhındaki toplu ulaşım araçlarından, mahallesindeki parktan, toplanan çöpten ibaret olduğunu düşünüyor. Bu da normal. Ama başka neler yapıyor, ne kadar yaygın çalışılıyor, yetki ve sorumlulukları nereden nereye uzanıyor? Bunlar benim açımdan da bilgilendiriciydi.

Kitapta bazı konuları daha fazla detaylandırmış olabilirim. Özellikle "Şehrin Sağlığı" bölümü gibi. Bunun nedeni tamamen

benim ilgimi daha çok çeken konular olduğundandır. Aynı hislerle bazı başlıklara daha kısa değinmiş olabilirim ya da atlamış olabilirim. Sürecin uzaması nedeniyle çok sık güncelleme yaptım ve ilk başlarda daha fazla rakam vermeme karşın daha sonra rakamları büyük ölçüde çıkarttım. Zaten pek çoğunu Eylül 2023'te son olarak güncelledim. Bu kitapta yer alan rakamlar sadece bir döneme dair fikir vermeyi amaçlıyor. Kırılımlara çok fazla girmemeye çalıştım.

Daha adil bir şehir için mücadele eden ve şu an tutuklu bulunan Gezi Parkı direnişinden arkadaşlarıma yazılı soru gönderip yanıt almak ve bu kitaba koymak istedim. Ancak sürecin uzaması, bazen yaşadığım belirsizlik hissi ve kimi zaman da bu kitabı bitiremeyeceğim duygusu beni engelledi. Yine de dışarıda oldukları kadar cezaevinde de üretken olan bu değerli kent savunucularının görüşlerinden alıntılar yapma imkânı buldum.

Teşekkür kısmına gelirsek, o kadar çok kişi yardımcı oldu ki, isim sayarsam atlama riskim var. Onlar kendilerini biliyor, zaten birçoğu kitapta görüş verdi, kitabın üretimine katkı sağladı.

Son olarak İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu'na bir teşekkürüm var. Özellikle İBB yetkilileriyle yaptığım görüşmeleri kitaba hazırlar hale getirdikten sonra, teknik ya da maddi bir hata olmaması için kendilerine kontrole gönderdim. Her biri okudu. Aynı şekilde yine yanlış ifade etme riskine karşı Ekrem İmamoğlu'na da kendi bölümlerini göndermek istedim. Ancak kendisi bir güven gösterdi ve okumak, hatta göz atmak dahi istemedi. Umarım anlatmak istediklerini, amacına en yakın haliyle kitaba aktarabilmişimdir.

Gelelim ithaf konusuna...

Kitabımı bir ya da birkaç kişiye ya da bir kesime ithaf etmem çok güç. Böyle ithaflardan ya da adamalardan oldum olası çok çekinirim. Çünkü ithaf ettikleriniz, söylediğiniz söz ya da yazdığınızla hemfikir olmayabilir. Hele ki konu İstanbul ise bu konuda kitabı sevdiğim, saydığım, hayranlık duyduğum kent savunucularına ithaf ederek de haddimi aşamam.

Yine de bir ithaf olacaksa beni tüm kusurlarımla kabul edeceklere ithaf etmek isterim:

Bu kitaba en büyük katkısı olan geniş aileme,
Bana gazetecilik mesleğini kazandıran ve bu kitabı yazdığım
dönem kaybettiğimiz Sevgili Osman Abim, yani Osman S. Arolat'a,
Ve İstanbul'u benim gibi sevenlere...

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Melda Onur, Türkiye siyasetinin en önemli mücadele alanlarından biri durumunda olan İstanbul'un beş yıllık hikâyesini yazdı. Meslek odası temsilcileri, akademisyenler, kent savunmacıları, sivil toplum temsilcileri, belediye yöneticileri ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'na sordu: İstanbul nasıl mutlu bir şehir haline gelir? Bir şehir, kent hakkı çerçevesinde nasıl örgütlenir?

Elinizde tuttuğunuz kitap, şehrin ve yerel yönetimin beş yılını tartışırken, tüm İstanbulluları, tüm yurttaşları İstanbul üzerine düşünmeye, karar ve sorumluluk almaya çağırıyor.

* * *

“Bakın bugün İstanbul'un yüzde 60'ını neredeyse merkezi idare yönetiyor. Seçilmiş bir yönetim var ve kentin büyük bir kısmını yönetemiyor.”

Doç. Dr. Pelin Giritlioğlu, Şehir Plancıları Odası İstanbul Şube Başkanı

“Diyor ki: ‘Burayı dönüştürüyoruz, değer katıyoruz, inşaatın maliyeti var, 300-500 neyse, sen de bu maliyete ortak olacaksın.’ Peki ama şu sıkıntı var: Vatandaşın bugüne kadarki birikimine çöküyorsun. Böylece yoksullaşıyor. O yoksullaşırken inşaat şirketleri sermayesini büyütüyor. Bana evimi yeniden satma. Bütün birikimin gitmediği bir formül yok mudur?”

Korkmaz Aslan, Gaziosmanpaşa Barınma Hakkı Meclisi Sözcüsü

“Bu tarz afetlerde bizim en çok sığınacağımız yer köprü altlarıdır. Ağacın altında durabilir misin?.. Burada yatıyoruz, bazen zabıtalı geliyor, ‘Burada yatma’ diyor. Neden yatamıyor muşum?”

Cengiz Çelik, İstanbul evsizlerinden

“Evlerimizde musluklardan su içmek istiyoruz. Su satın almak istemiyoruz. Binalara giden boruları yenileyebilirsiniz. O kadar gökdelen yapacağımıza onların yerine bunu yapabilirsiniz.”

İBB Çocuk Konseyi Çocukları

“İstanbul'un büyükşehir belediye başkanı ve heyeti, üzülerek söylüyorum ki, İstanbul'a beş yıla yaklaşan sürede büyük bir muhafızlık yapmıştır. Oysa aslında muhafızlığa gerek olmamalı, her şey kuralına göre olmalıydı. Ama maalesef muhafızlık yaptık, İstanbul'u koruduk.”

Ekrem İmamoğlu, İBB Başkanı

